

työskenteleville, tutkijoille, opettajille, kasvattajille ja mielenterveystyötä tekeville. Pääluennoitsijoiksi oli kutsuttu 30 asiantuntijaa eri maista. Luentojen ohella Dipoliin oli järjestetty non-stop-teatteri filmiesityksiä varten. Eteistiloihin puolestaan oli pystytetty videotekniikan näyttely.

Heikki Hellman

Viestintäpolitiikkaa siirtolaisille

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos järjesti kesäkuun 19.-22. päivinä kansainvälisen konferenssin, jossa pohdittiin siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutumista tiedonvälityksessä. Metalliliiton kurssikeskuksen Murikan leppeässä huonassa pidetty kesäkonferenssi kokosi paikalle noin 40 tutkijaa ja muuta asiantuntijaa yhteensä 15 maasta. Tilaisuuden rahoituksesta vastasi pääosiltaan YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO ja lisäksi tukea saatiin Suomen opetus- ja työvoimaministeriöiltä.

Konferenssin ensisijaisena tavoitteena oli kansainvälisen tutkimusyhteistyön käynnistäminen siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutumisesta tiedonvälityksen alueella. Lisäksi konferenssilla pyrittiin herättämään keskustelua siirtolaisia koskevan viestintäpolitiikan perusteista sekä osoittamaan alalla vallitseva huutava tutkimustiedon tarve.

Siirtolaisten kommunikaatiotilannetta tutkittu vähän

Konferenssiin valmistellut eri maiden kansalliset raportit osoittavat, että siirtolaisia koskeva tutkimus on keskittynyt pääasiassa heidän elämäntilanteensa sosiaalisten ja taloudellisten puolien selvittämiseen. Lisäksi tutkimuksessa on viime vuosina alettu yhä enemmän kiinnittää huomiota lasten ja nuorten sopeutumisoongelmiin ja tällöin erityisesti siirtolaislasten koulutuksen ongelmiin.

Siirtolaisten kommunikaatiotilannetta on toistaiseksi tutkittu hyvin vähän. Esimerkiksi Sveit-

sissä, jossa ulkomaalaisten osuus koko väestöstä on peräti 14,5 %, tällaisia tutkimuksia ei toistaiseksi ole tehty lainkaan. Sveitsin edustaja vakuuttikin Murikassa, että pidetyn konferenssin herättämänä siirtolaisten kommunikaatiotilannetta ruvetaan maassa tutkimaan.

Jonkin verran siirtolaisten kommunikaatiotilannetta on tutkittu Ruotsissa, Englannissa, Saksan Liittotasavallassa ja Hollannissa. Itävallassa on julkaistu siirtolaisia koskevaa lehdistökirjoittelua käsittelevä väitöskirja, Norjassa on parhaillaan käynnissä työvoimaviranomaisten rahoittama projekti, jolla pyritään parantamaan siirtolaisten kommunikaatiovalmiutta yhteiskunnallisessa keskustelussa. Suomikin on mukana kuvassa, sillä Suomessa on tehty useita erityisesti ruotsinsuomalaisten kommunikaatiotilanteeseen liittyviä tutkimuksia.

Erityisesti suurimmissa Länsi-Euroopan maissa tutkimuksen aktivointi on suuresti riippuvainen yksittäisten tutkijoiden yritteliäisyydestä ja innostuksesta. Tätä osoittavat Murikan konferenssin valmisteluvaiheen kokemukset. Kolmesta suurimmasta, Englannista, Ranskasta ja Saksan Liittotasavallassa, ei tullut konferenssiin yhtään "virallisten" tahojen lähettämää osanottajaa eikä Ranskasta lopulta osallistunut kukaan. Sen sijaan esimerkiksi Norjasta, jossa siirtolaisten lukumäärä on vain 90 000, osallistui konferenssiin valtion rahoituksella neljä tutkijaa.

Kansainvälinen tutkimusyhteistyö käynnistyy

Konferenssin osanottajat sopivat kansainvälisen tutkimusyhteistyön käynnistämisestä siirtolaisten ihmisoikeuksien edistämiseksi tiedonvälityksen alueella. Sovitun yhteistyötutkimuksen (joint study) otsikoksi vahvistettiin englanninkielinen nimi "The Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers". Konferenssin päätösasiakirjassa tutkimukselle asetettiin muun muassa seuraavat tavoitteet: 1) siirtolaisten kommunikaatiotilanteen

tutkiminen ihmisoikeuksien näkökulmasta, 2) uusien ratkaisujen löytäminen siirtolaisia koskevan viestintäpolitiikan kehittämiseksi sekä 3) sellaisen tiedon tuottaminen siirtolaisten kommunikaatiotilannetta koskevista tutkimuksista, joka palvelisi viestintäpoliittista päätöksentekoa ja suunnittelua.

Tutkimus on tavoitteiltaan selvästi toiminnallisesti suuntautunut. Tutkimusten kautta pyritään viime kädessä löytämään sellaisia käytännön ratkaisuja, joilla siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutumista tiedonvälityksen alueella voitaisiin parantaa. Eräänä tutkimusyhteistyön kokonaistavoitteena on korostaa siirtolaisia koskevan erityisen viestintäpolitiikan tarpeellisuutta. Päätösasiakirjassa todetaankin, että tietoisesti määritelty viestintäpolitiikka muodostaa tehokkaan keinon siirtolaisten ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Siirtolaisia koskevan viestintäpolitiikan periaatteet

Konferenssin päätösasiakirjassa vahvistetaan joukko keskeisiä siirtolaisia koskevan viestintäpolitiikan periaatteita. Näistä ensimmäisinä todetaan Helsingin ETY-kokouksen vuonna 1975 kirjaamat periaatteet: 1) Siirtolaisilla on oikeus säännölliseen informaatioon äidinkiellään koskien sekä vastaanottajamaan että lähettäjämään olosuhteita. 2) Siirtolaisille tulisi luoda edellytykset sekä säilyttää yhteytensä kansalliseen kulttuuriinsa että sopeutua vastaanottajamaan kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön.

Tämän lisäksi konferenssin päätösasiakirjassa todetaan, että siirtolaisten kommunikaatiotilanteeseen vaikuttavat sellaiset tekijät kuin kieli, kulttuuri ja kasvatusta sekä siirtolaisuuden sosiaalis-taloudelliset aspektit. Laaja-alaisen viestintäpolitiikan lähtökohtana olisi siksi oltava kaikkien näiden tekijöiden huomioon ottaminen. Viestintäpoliittisessa suunnittelussa ei tulisi myöskään nähdä siirtolaisia vain informaation vastaanottajina tai kulttuurisen sopeutumisen kohteina, vaan heidät tulisi yhtä lailla katsoa kommunikaation ja kulttuurin subjekteina.

Tutkimuksen lopullinen organisaatio muotoutumassa

Käynnistetyn kansainvälisen tutkimusyhteistyön lopullinen organisaatio on edelleen vahvistamatta. Toistaiseksi tutkimusta koordinoi Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos, johon tutkimukseen osallistumisesta kiinnostuneiden tutkijoiden ja laitosten toivotaan ottavan yhteyttä 30.6.1984 mennessä. Tämän jälkeen tutkimuksen koordinaatio pyritään siirtämään UNESCO:n harteille, mihin liittyvä aloite tullaan esittämään UNESCO:n yleiskokoukselle tämän vuoden syksyllä.

Koska tutkimuksen idea on aikoinaan syntynyt Helsingin ETY-kokouksen päätösasiakirjan pohjalta, osanotto pyritään keskittämään ETY-kokouksessa mukana olleisiin maihin. Suomesta tutkimusyhteistyöhön osallistunee tutkijoita ainakin Tampereen yliopiston tiedotusopin laitokelta ja Turun siirtolaisuusinstituutista. Aiheeseen liittyvien hankkeiden koordinoimiseksi suomalaisten tutkijoiden kesken olisi toivottavaa, että siirtolaisten kommunikaatiotilanteen tutkimista suunnittelevat ottaisivat pikaisesti yhteyttä allekirjoittaneeseen.

Taisto Hujanen

Kulttuuritutkimusta Jyväskylään

Jyväskylän yliopiston kirjaston yhteyteen ollaan suunnittelemassa kansallista kulttuuripolitiikan ja kulttuuritutkimuksen tietopalvelukeskusta. Työ on käynnistynyt Taiteen keskustoimikunnan aloitteesta. Tarkoituksena on niveltää Suomi mukaan Unescon European Cultural Data Bank -hankkeeseen. Taiteen keskustoimikunnan teettämästä esiselvityksestä saadut lausunnot osoittivat JYKin sopivaksi keskuksen sijoituspaikaksi. Opetusministeriö ja Suomen Akatemia myönsivät JYKille rahat kahden informaatikon palkkaamiseen elokuusta vuoden loppuun. Tehtävään ryhtyivät Kai Ekholm Oriveden opiston kirjastosta ja Anneli Luoma Tampereen yliopiston kirjastosta.

Suunnittelukautena pyritään tutustumaan keskeisten kotimaisten kulttuurilaitosten ja -järjestöjen dokumentaatiotoimintaan ja informaatiopal-